

Stefna 2020

> STEFNA RAUÐA KROSSINS Á ÍSLANDI

RAUÐI KROSSINN Á ÍSLANDI

Rauði krossinn á Íslandi er hluti af stærstu mannúðarhreyfingu veraldar, Alþjóða-hreyfingu Rauða krossins og Rauða hálfmánans. Hugsjónir hreyfingarinnar eiga sér fulltrúa um allan heim. Rauði krossinn byggir allt starf sitt á sameiginlegum grundvallarhugsjónum, sem eru mannúð, hlutleysi, óhlutdrægni, sjálfstæði, eining, sjálfbærni og alheimshreyfing. Meginhlutverk hreyfingarinnar er að bregðast við hvers konar neyð, hvort heldur er af náttúru- eða mannavöldum og standa vörð um og aðstoða þá einstaklinga og/eða hópa sem verst eru staddir. Innan Alþjóða-hreyfingarinnar starfa 186 landsfélög undir merkjum Rauða krossins eða Rauða hálfmánans. Öflugt net landsfélaga, deilda þeirra og sjálfbæðaliða myndar sérstöðu og styrk Rauða kross hreyfingarinnar. Standa þarf vörð um sjálfstæði og hlutleysi hreyfingarinnar öllum stundum til að gera henni kleift að koma að verkefnum hvar sem er í heiminum. Rauði krossinn byggir að stærstum hluta á sjálfbærni starfi og ber öllum sjálfbæðaliðum og starfsmönnum að starfa í samræmi við markmið og starfsreglur hreyfingarinnar hvar sem þeir starfa. Merki hreyfingarinnar, rauði krossinn, rauði hálfmáninn og rauði kristallinn, njóta alþjóðlegrar viðurkenningar, trausts og lögformlegrar verndar.

Rauði krossinn á Íslandi sinnir fjölþættum verkefnum á vettvangi deilda víðs vegar um landið. Öflugt net sjálfbæðaliða er styrkur félagsins. Rauði krossinn hefur langa reynslu af neyðaraðstoð jafnt innan lands sem utan og er mikilvægur hlekkur í almannavörnum Íslands. Félagið vinnur að mannúðarmálum með íslenskum stjórnvöldum og fylgir eftir grundvallaratriðum Genfar-samninganna gagnvart þeim. Rauði krossinn kannar reglulega hvaða þjóðfélagsþing eru verst staddir í íslensku samfélagi og bregst við niðurstöðunum með breyttum áherslum í starfinu ef þörf þykir. Rauði krossinn hefur þegar sett sér stefnu í umhverfismálum og mun halda vöku sinni í þeim efnum.

Sérstaða Rauða krossins á Íslandi á alþjóðavettvangi felst meðal annars í því að vera lítið félag, með stuttar boðleiðir. Rauði krossinn vinnur með samstarfsaðilum á jafnréttisgrunni og lítið er á hann sem hlutlausan aðila. Fagmennska einkennir allt starf Rauða krossins.

Í nýrri stefnu setur Rauði krossinn á Íslandi sér það markmið að efla starf sitt og aðlaga það síbreytilegum aðstæðum og þörfum. Mikilvægt er að lögð verði aukin áhersla á nýjar og fjölbreyttari leiðir í fjáröflun og að félagið meti sífellt árangur af öllu starfi sínu. Einnig er nauðsynlegt að allir sem að starfi félagsins koma líti á Rauða krossinn sem eitt félag hvar á landinu sem þeir eru og að allir starfi að sameiginlegum markmiðum. Samstarf deilda þarf að efla.

Fjölmargin sjálfbæðaliðar hafa lagt hönd á plóginn og miðlað af þekkingu sinni og reynslu við endurskoðun stefnunnar. Reynt var að aðlaga stefnu Alþjóðahreyfingarinnar íslenskum aðstæðum. Öllum sjálfbæðaliðum sem þátt tóku í endurskoðun stefnunnar eru færðar bestu þakkir.

Anna Stefánsdóttir
Formaður Rauða krossins á Íslandi

Varðandi endurskoðun 2016

Stjórn Rauða krossins á Íslandi endurskoðaði stefnuna árið 2016. Meginbreytingar:

- Nafnabreyting. Nafn félagsins var áður Rauði kross Íslands en félagið nefnist nú Rauði krossinn á Íslandi.
- Á síðustu árum hafa verkefni félagsins fyrir flóttafólk og hælisleitendur orðið sífellt umfangsmeiri. Stjórn taldi því þörf á að festa verkefnið í sessi í kaflanum um mannúð og félagslegt öryggi.
- Framtíðarsýn hefur verið bætt í stefnuhús á bls. 4.

Leiðarljós

Leiðarljós Rauða krossins á Íslandi er að bregðast við neyð, jafnt innan lands sem utan og veita aðstoð sem gerir fólk hæfara til að takast á við erfiðleika og áföll. Félagið stendur ennfremur vörð um mannréttindi og virðingu einstaklinga.

Framtíðarsýn

Rauði krossinn á Íslandi er leiðandi á sviði mannúðarmála á Íslandi og grundvallar starf sitt á sjálfböðinni þjónustu. Almennigur og stjórnvöld treysta á félagið að koma þolendum hamfara, átaka og fátæktar til aðstoðar með stuðningi sínum.

Neyðarvarnir vegna áfalla og hamfara

- Neyðaraðstoð innanlands
- Efla getu til að takast á við áföll
- Alþjóðleg neyðaraðstoð

Mannúð og félagslegt öryggi

- Félagslegt öryggi
- Málsvarastarf
- Innflytjendur, flóttafólk og hælisleitendur
- Langtímaverkefni í alþjóðlegu hjálparstarfi

Öflugt og vel starfandi Rauða kross félag

- Mannauður
- Skipulag
- Alþjóðlegt samstarf
- Fjáröflun og meðferð fjármuna
- Sýnileiki

Grundvallarhugsjónir Rauða krossins:

Mannúð, óhlutdrægni, hlutleysi, sjálfstæði, sjálfböðin þjónusta, eining, alheimshreyfing

NEYÐARAÐSTOÐ VEGNA ÁFALLA OG HAMFARA

Rauði krossinn var stofnaður til að bregðast við neyð og er það stærsta verkefni hreyfingarinnar. Rauði krossinn hefur mikla reynslu af því að bregðast skjótt við skyndilegri neyð með aðstoð við þolendur hamfara og áfalla bæði innanlands og á alþjóðavettvangi. Brugðist er við með fjárframlögum en þó fyrst og fremst með mannafla

Neyðaraðstoð innanlands

Rauði krossinn leggur ríka áherslu á viðbrögð og viðbúnað við tímabundinni neyð. Rauði krossinn tryggir öflugar neyðarvarnir og neyðaraðstoð á Íslandi og er mikilvægur hlekkur í almannavörnum landsins. Jafnframt tekur félagið virkan þátt í skipulagningu og framkvæmd sálræns stuðnings hérlandis. Viðbragðsgetan byggir á neti deilda og vel þjálfuðum sjálfbóðaliðum um land allt.

- > Félagið sinnir fjöldahjálp og félagslegu hjálparstarfi samkvæmt samningi við almannavarnir. Í því skyni þjálfar félagið stjórnendur í neyðarvörnum og aðra sjálfbóðaliða.
- > Samningar eru í gildi um verkefni félagsins innan almannavarna bæði fyrir landið í heild og hvert umdæmi almannavarna. Deildir félagsins gera umdæmisamninga við lögreglustjóra á hverjum stað og koma að því að skipuleggja sálrænan stuðning.
- > Félagið leggur áherslu á gott samstarf við aðra aðila sem sinna almannavörnum.
- > Hjálparsími Rauða krossins er upplýsingasími á neyðartímum.
- > Félagið nýtir neyðarvarnarskipulag sitt þegar veitt er neyðaraðstoð sem fellur utan almannavarnarskipulags.

Skýrar reglur liggja fyrir um slíka aðstoð.

> Sinnir sjúkraflutningum samkvæmt samningum við stjórnvöld. Forsendur fyrir því að Rauði krossinn sinni þessu verkefni eru að gæði og öryggi þjónustunnar séu tryggð og greiðslur komi fyrir.

> Viðbúnaður er ætíð fyrir hendi s.s. með uppfærðum áætlanum, árlegri fræðslu og æfingum, tilskildum búnaði, skoðun fjöldahjálparstöðva og mannafla.

Að efla getu til að takast á við áföll

Mikilvægt verkefni Rauða krossins er að efla einstaklinga og samfélög til að takast á við skyndileg áföll. Skipulag og þjálfun sjálfbóðaliða eru þar mikilvægir þættir.

> Félagið er framsækið og leiðandi í skyndihjálp og sálrænum stuðningi. Virkir sjálfbóðaliðar fara reglulega á námskeið í skyndihjálp og sálrænum stuðningi.

> Fræðsluefni í skyndihjálp tekur mið af alþjóðlegum leiðbeiningum um skyndihjálp, m.a. frá Alþjóðasambandi Rauða krossins og Rauða hálfmánans hverju sinni og skyndihjálparnámskeið félagsins eru fjölbreytt og aðgengileg.

> Félagið vinnur með skólayfirvöldum, fyrirtækjum og stofnunum að skyndihjálparfræðslu og almenningur er minntur á mikilvægi þess að kunna skyndihjálp.

Alþjóðleg neyðaraðstoð

Neyðaraðstoð er eitt meginhlutverka Rauða krossins. Grasrótarpuppbygging hreyfingarinnar í hverju landi gerir sjálfbóðaliðum Rauða krossins og Rauða hálfmánans kleift að bregðast hratt við neyð. Loftslagsbreytingar munu á næstu árum stuðla að fleiri og skaðlegri náttúruhamförum sem bitna ekki síst á fátækum löndum. Samkvæmt Genfarsamningunum gegnir Rauða kross hreyfingin sérstöku hlutverki sem óháður aðili á átaka- og spennusvæðum. Á erlendum vettvangi eru sendifulltrúar Rauða krossins á Íslandi mikils metnir.

> Félagið veitir alþjóðlega neyðaraðstoð í nánú samráði við alþjóðastofnanir Rauða krossins. Félagið veitir aðstoðina í samvinnu við landsfélagið í skaðalandinu, eitt sér eða í samvinnu við önnur landsfélög.

> Félagið á nána samvinnu við önnur Rauða kross félög um þátttöku í alþjóðlegri neyðaraðstoð.

> Sérstök áhersla er lögð á neyðaraðstoð í löndum þar sem félagið styður langtíma verkefni í hjálparstarfi eða framlag þess hefur veruleg áhrif.

> Deildir félagsins renna styrkum stöðum undir alþjóðlegt hjálparstarf Rauða krossins með stuðningi við neyðarviðbrögð vegna hamfara erlendis og með því að auka þekkingu og áhuga í nærsamfélaginu á alþjóðlegu hjálparstarfi.

MANNÚÐ OG FÉLAGSLEGT ÖRYGGI

Rauða krossinum er annt um þá sem eru félagslega berskjaldaðir, starfar með þeim og fyrir þá. Sú sérstaða félagsins þarf að vera öllum ljós. Rauði krossinn vinnur að því að efla samstarf við aðrar hjálparstofnanir og stjórnvöld með það að markmiði að þeir sem höllum fæti standa fái sem bestan stuðning.

Félagslegt öryggi

Rauði krossinn vinnur markvisst að því að auka félagslegt öryggi berskjaldaðra út frá grundvallarhugsjónum hreyfingarinnar. Félagið fylgist reglulega með hvaða samfélagshópar eru berskjaldaðir.

- > Félagið beinir kröftum sínum að hópum berskjaldaðra á hverjum tíma og vekur athygli á stöðu þeirra. Deildir gera þarfagreiningu í nærsamfélagi sínu og haga starfi sínu í samræmi við niðurstöður.
- > Félagið vinnur gegn því að fólk verði berskjaldað með fræðslu og fjölbreyttum verkefnum. Verkefni eru skipulögð með það að markmiði að þeir sem höllum fæti standa séu virkir þátttakendur.
- > Hjálparsími Rauða krossins er starfræktur til að veita einstaklingum aðstoð á erfiðum tímum.

Málsvarastarf

Mikilvægur þáttur í starfi Rauða krossins er að tala máli mannúðar. Genfarsamningarnir eru þar grundvallaratriði sem Rauða krossinum ber að fylgja eftir gagnvart íslenskum stjórnvöldum. Rauði krossinn vinnur einnig að því að draga úr fordómum með fræðslu og virkri umræðu.

- > Félagið er leiðandi í umræðum um hjálparstarf og mannúðarmál. Áhersla er lögð á sérstöðu og styrkleika

félagsins og virkt málsvarastarf sem felst í því að efla hópa og einstaklinga í að vera eigin málsvarar.

- > Markvisst er unnið að því að fræða um Genfarsamningana.
- > Stjórnvöld eru minnt á skyldur sínar samkvæmt Genfarsamningunum, þau hvött til að fylgja þeim og beita sér fyrir að þeir ásamt öðrum mannúðarlögum séu virtir á alþjóðavettvangi.
- > Forvarnir gegn fordómum eru öflugar, sérstaklega meðal ungmenna.

Langtímaverkefni í alþjóðlegu hjálparstarfi

Meginverkefni Rauða krossins á alþjóðavettvangi miða að því að styðja til sjálfshjálpar fólk sem býr við örbirgð. Sérstök áhersla er lögð á að vinna gegn sjúkdómum, s.s. alnæmi, og milda afleiðingar stríðsátaka, einkum gagnvart börnum og ungmennum. Rauði krossinn leggur einnig mikla áherslu á að draga úr óæskilegum afleiðingum loftslagsbreytinga.

- > Félagið aðstoðar alnæmissjúka og fjölskyldur þeirra, fólk sem þjáist vegna átaka eða skyndilegra hamfara og þolendur mansals.
- > Rauði krossinn á Íslandi vinnur að málefnum flóttafólks og farenta í virku samstarfi við systurfélög sín. Rauði krossinn er málsvari flóttafólks með það að leiðarljósi að auka umburðarlyndi, vinna gegn kynþáttafordómum, útflendingaótta og félagslegri útskúfun.
- > Áhersla er lögð á að sinna fólki á „gleymdum svæðum“.
- > Jafnrétti kynjanna er forsenda fyrir árangursríku hjálparstarfi.
- > Deildir félagsins styðja afmörkuð verkefni þess í alþjóðlegu hjálparstarfi og auka þekkingu á þeim í nærsamfélaginu.
- > Félagið beitir sér fyrir öflugu samstarfi landsfélaga Rauða krossins og Rauða hálfmánans og leggur áherslu á uppbyggingu þeirra.

ÖFLUGT OG VEL STARFANDI RAUÐAKROSS- FÉLAG

Rauði krossinn á Íslandi er eitt félag og starfar sem ein heild. Styrkur félagsins byggir á að eining ríki um markmið og verkefni þess. Jafnrétti er haft að leiðarljósi í öllu starfi Rauða krossins. Lögð er áhersla á skilvirkni og vinnulag sem tekur mið af tekjum félagsins. Endurskoða þarf starfsemina reglulega þannig að styrkleikar Rauða krossins nýtist sem best.

Mannauður

Árangur Rauða krossins byggir á hæfum og vel þjálfuðum sjálfboðaliðum og starfsfólki sem starfar eftir leiðarljósi og siðareglum félagsins. Sjálfboðaliðar á öllum aldri og úr mismunandi samfélagshópum eru lykillinn að árangri Rauða krossins.

- > Sjálfboðaliðar sinna meginhluta verkefna félagsins.
- > Fjölbreyttar leiðir eru farnar til að afla og nýta krafta sjálfboðaliða. Allir sjálfboðaliðar fá verklýsingu og skýr markmið þeirra verkefna sem þeir sinna.
- > Ungt fólk er mikilvægt í starfi félagsins.
- > Sjálfboðaliðar og starfsfólk félagsins fær fræðslu um Genfarsamningana.
- > Starfsmannastefna er samræmd og nær til alls starfsfólks félagsins.

Skipulag

Rauði krossinn er öflugt félag sem byggir á störfum sjálfboðaliða um allt land með stuðningi starfsfólks. Skipulag Rauða krossins miðast við að starf félagsins nýtist sem best þeim sem eru berskjaldaðir. Hlutverk lykilaðila er skilgreint með ábyrgðarlýsingum og skipuriti

- > Félagið vandar áætlanagerð og undirbúning verkefna, eftirfylgni og skýrslugerð.
- > Verkefni félagsins eru skilgreind með tímaramma og mælanlegum markmiðum.
- > Eftirlit með fjárreiðum félagsins er öflugt.
- > Félagið kemur að verkefnum á upphafsstigi þeirra og dregur sig út þegar þörfin fyrir þau hefur verið viðurkennd eða er ekki lengur fyrir hendi.

Alþjóðlegt samstarf

Rauði krossinn á Íslandi tekur þátt í alþjóðlegu samstarfi á vettvangi Alþjóðahreyfingarinnar. Rauði krossinn leggur áherslu á mikilvægi Alþjóðasambands Rauða krossins sem samhæfingaraðila en sinnir einnig alþjóðlegu hjálparstarfi beint.

- > Félagið tekur þátt í samráði á vettvangi Alþjóða Rauða krossins og Rauða hálfmánans og leggur þar áherslu á mikilvægi hlutleysis, óhlutdrægni og sjálfstæðis í hjálparstarfi hreyfingarinnar.
- > Félagið rættar sérstaklega samband og samstarf við önnur norræn Rauða kross félög.
- > Alþjóðastarf er fært nær sjálfboðaliðum í deildum félagsins með því að því að deildir eiga kost á að styðja, fræðast um og fylgjast með einstökum verkefnum félagsins erlendis.
- > Vinadeildasamstarf byggir á gagnkvæmum samskiptum deilda félagsins við deildir í öðrum löndum.

Fjáröflun og meðferð fjármagns

Rauði krossinn á Íslandi leggur aukna áherslu á eigin áröflun og að sjálfbóðaliðar séu virkir í því starfi. Á hverjum tíma þarf að velja verkefni í samræmi við stefnu, starfshætti og fjármagn Rauða krossins.

- > Félagið setur sér stefnu og mótar samræmt verklag við fjáröflun. Greint er á milli fjáröflunar- og kynningarverkefna.
- > Leitað er eftir stuðningi almennings með reglubundnum hætti og vegna skyndilegrar neyðar.
- > Styrkir til verkefna eru m.a. sóttir í alþjóðlega sjóði.
- > Félagið vinnur með stjórnvöldum að fjármögnun alþjóðlegs hjálparstarfs með rammasamkomulagi þar að lútandi.
- > Frá og með árinu 2014 er rekstur félagsins án halla.
- > Áhætta við vörslu og ráðstöfun ármuna félagsins er lágörkuð.
- > Félagið á varasjóð til að bregðast við áföllum og til að nota ef grundvöllur tekna þess breytist verulega.

Sýnileiki

Mikilvægt er að almenningur og stjórnvöld viti fyrir hvað Rauði krossinn stendur. Öflugasta kynningin er fólgin í orðspori og árangri af verkefnum félagsins og framgöngu sjálfbóðaliða Rauða krossins og starfsfólks.

- > Sjálfbóðaliðar og starfsmenn bera merki félagsins við störf sín fyrir félagið.
  - > Allt kynningarefni hefur samræmt útlit og fylgir reglum um notkun á merki félagsins.
  - > Félagið kynnir bæði innanlands- og alþjóðaverkefni sín í fjölmiðlum og á samskiptavefjum.
- Lögð er áhersla á að nýta veraldarvefinn sem kynningartæki með fréttum og auglýsingum.

ORÐSKÝRINGAR

Almannavarnir	Samhæfingarkerfi viðbragða vegna hamfara og slysa þegar daglegur viðbúnaður dugir ekki til. Almannavarnadeild ríkislögreglustjóra fer með yfirstjórn á landsvísu og lögreglustjórar í umdæmum sínum.
Alþjóðahreyfing Rauða krossins og Rauða hálfmánans.	Samheiti yfir Alþjóðaráð Rauða krossins, Alþjóðasamband Rauða krossins og Rauða hálfmánans og landsfélög.
Alþjóðaráðið Rauða krossins (ICRC)	Sú stofnun innan alþjóðahreyfingar Rauða krossins sem annast verkefni á áttaksvæðum og hefur skilgreint hlutverk samkvæmt Genfarsamningunum. Skipulagslega er ICRC svissnesk sjálfseignarstofnun.
Alþjóðasamband Rauða krossins og Rauða hálfmánans (IFRC)	Samband og samstarfsvettvangur 190 landsfélaga Rauða krossins og Rauða hálfmánans. Sinnir meðal annars verkefnum vegna náttúruhamfara.
Berskjaldaður	Það að standa höllum fæti á einhvern hátt eða eiga það á hættu að standa höllum fæti. Notað sem þýðing á enska orðinu vulnerable eða vulnerability.
Gleymd svæði	Svæði þar sem neyðarástand hefur ríkt lengi en fær þó litla athygli eða aðstoð.
Neyðaraðstoð	Aðstoð, yfirleitt fyrsta aðstoð, sem veitt er vegna skyndilegrar neyðar en er ekki hugsuð til langframa.
Neyðarvarnir	Samheiti yfir þau verkefni Rauða krossins sem varða þátttöku í almannavörnum og neyðaraðstoð innanlands, þ.m.t. sálfélagslegur stuðningur og fjöldahjálp.
Nærsamfélag	Næsta umhverfi, sveitarfélag og/eða starfssvæði Rauða kross deildar.
Sendifulltrúar	Hjálparstarfsmenn sem Rauði krossinn hefur þjálfað og sendir á vettvang vegna hjálparstarfa.
Stjórnvöld	Hér er vísað bæði til ríkis- og sveitarfélaga eftir samhengi.
Parfaggreining	Aðferðafræði til að greina hverjir eru berskjaldaðir.

International Federation
of Red Cross and Red Crescent Societies